

№ 20 (136) „Šlachu Moładzi”
skanfiskavala Vilenskaje Haradzkoje Starastva.

13117

Пяе беларускі маладняк

Ніжэй друкуем кароткія інфармацыйныя зацемкі С. Хмары аб маладых беларускіх паэтах—вяскоўцах, якія паходзяць пераважна з паўдзённае часткі нашага краю. Зацемкі С. Х. далёка не абхопліваюць усіх нашых пачынаючых паэтаў. Дзеля таго іншым разам будзем старацца падаць весткі і аб іншых; у сувязі з гэтым усіх маладых бел. паэтаў просім прыслаць нам свае жыццёпісы. — Рэдакцыя.

Пяе беларускі маладняк! Ці то ў полі за сярпом, ці то на дарозе з лапатаю. Ці галодны, ці наеўшыся. Ці ў радасці, ці ў горы, — у бядзе беспрасьветнай выліваецца душа беларуса песьняю. Пяе на вясельлі пад бубен вясёлы і пяе за кратамі...

Пяе беларускі маладняк! Па ўсіх кутках беларускай зямлі грыміць бураю, плача балотнаю кнігаўкаю песьня. Родзіцца яна пад кашуляю зрэбнаю аратага за плугам, пад пастушаю сярмягаю на выгане. Бо шмат у Беларусаў паэтаў, шмат песьняроў.

Ідуць песьні, вершы ізвуснаў у вусны, із вёскі ў вёскі, з аколцы ў аколцы і становяцца на роднаю ўласнасьцю.

Ніхто ня знае імя паэта, — бо імя ягонае: Народ.

Некаторыя мільгонуць на бачынах беларускіх часапісаў і зноў заміраюць заціснутыя ў абцугі нядолі, шэрага, беспрасьветнага нідзеньня. — Другія — сілком адарваныя ад роднае старонкі і творства на роднай ніве...

Многа ў Беларусаў песьняроў, паэтаў сялянскіх. Многа талентаў-самародкаў. Не адзін у іншых варунках стаўся-б славаю свайго краю. Сёньня-ж — марнеюць і гінуць. Аб гэтых песьнярох сялянскіх будзе мой рэпартаж.

Н. Жальба

У Наваградзім павеце, у адной із вёсак радзіўся пясняр. На маленькай гаспадарцы расло 4 братоў. Душу паэта залівае жаль, ён апявае сялянскую бяду, жудасныя галодныя будні.

Жальба — сялянская, шэрая, цяжкая жальба.

Быў часова і за кратамі.

Брат памёр ад кулі абшарніка падчас страйку. Сам, каб некажыць, пайшоў у прыймы і муза прыціхае.

Друкавацца пачаў у „Крыніцы“, „Шляху Моладзі“ і інш. Зборніка ня мае, бо няма выдаўца.

Ня глядзячы на жажлівыя абставіны жыцця, у творах звыніць бадзёрасьць.

Анатоль Івэрс

Мастацка апрацаваныя мініятуркі-вершы, — проста ня верыцца, што выйшлі з пад сялянскай рукі.

Івэрс. Пахне штось расейскімі сымбалістамі. Чуваць начытанасьць, культура. Сялянскі інтэлігент. Малады. 25 гадоў. Родам з в. Чамяры ў Слонімшчыне. Вучыўся калісь у беларускай гімназіі. Пасьля этапы і йзноў вёска. Піша і друкуецца з 1932 г. у „Літ. старонцы“, „Летапісе“, „ШляхуМо-

дзі“, „Калосьсі“. Зборніка йшчэ ня мае.

Вершы звяняць стальлю змаганьня за лепшую долю.

П. Зьвястун

З сялянскай сям'і з Косаўшчыны. Пачаў пісаць у 25-ці гадох. Друкуецца вельмі рэдка ў бел. часапісах, як „Родныя Гоні“, „Летапіс“, бо большую частку свайго жыцця адбывае за мурамі.

Прымаў удзел у спробе стварыць бел. літаратурную групу „Веснаход“ у 1928 г., а пасьля ў „Літ. Старонцы“. Шмат твораў згінула. Зборніка ня мае.

М. Ліст

„Ціха дзед! —

Не нэрвуйся!

Сэрца ўнука — моцны гарт.

Сьлёзы выціраць вазьмуся —

Я

І многа нас.

Пяе ён Беларускаму Народу і сіняму Нёману, над якім у Лідчыне жыве. Але жыцьцё не вясёлае і спутвае рукі не аднаму. Замоўк апошнім часам Ліст.

Друкаваўся ў „Шляху Моладзі“ і інш. час. Зборніка ня мае.

А. Рэдзька

Вельмі плодны малады пясняр з Віленшчыны. Пачаў друкавацца ў „Бел. Газэце“. Пасьля быў у вастрозе. Цяпер дома на вёсцы. Аб сабе гавора:

Мы — скрыўджаных няпраўдай — струны.

Прамень

Малады паэт з Зачэпічаў. Лідзкага павету. З гэтай-жа вёскі паходзіць Граніт і Струмень,

Dr. Jadviha i Stanisław Hrynkievič

13)

Pieršaja pomač pry raptoŭnaj chvarobie.

Abamleńnie

Čalaviek abamlely bladnieje na tvary i hubach, robicca niaprytomnym, padaje na ziamlu, puls słabieje. Abamleńnie žjaŭlajecca tady, kali da mozhu daplyvaje lišnie mała kryvi, abo prysatrasieńni mazhu, abo kali ahułam čalaviek maje słaby dostup pavietra.

Ratavańnie. 1) Abamlełaha treba pakłaść tak, kab hałava była nižej, čym korpus (usio cieła). Kali abamlely lažyć na ziamli, možna jaho pakinuć tam lažać, tolki treba pad nohi pakłaść padušku, kab jany byli vyšej, čym korpus.

2) Kali abamlely siadzieŭ na kreśle, dyk treba aściarožna pierachilić jaho, kab kroŭ mahła dajsci da mazhu.

3) Voprarka abamlełaha pavinna być loznaj (volnaj), treba ũsiudy rasšpilić jaje, dzie tolki jana

ściskaje cieła, źniać kaŭnieryk, kravat, zahrudnik, kab kroŭ roŭna ũsiudy mahła pryplyvać.

4) Abamlełamu treba dać paniuchać eteru, ci našatyrnaha špirtu. Nia treba davać niuchać z flaški, ale nalić lakarstva na vatu i prybližić da nosa.

5) Tvar treba spyrškać chałodnaj vadoj, usio cieła raścirać rukami, ci kuskom flaneli. Kali-b chvo-ry dalej kiepska dychaŭ, dyk treba rabić jamu štuč-naje dychańnie.

6) Niaprytomnamu čalavieku nia možna davać pić dzieła taho, što cieča moža paciačy zamiest horła i stravachodu ũ dychavicu i abamlely moh-by zaduščyca.

7) Kali abamlely vierniecca da prytomnaści, možna dać jamu vypić krychu mocnaj haračaj kavu, vina, vodki ci kaniaku. Musić jon adnak dalej lažać ciopla nakryty.

Kali abamleńnie časta paŭtarajecca — treba źviarnucca da lekara, kab niešta paradžiŭ. Pryčynaj jaho moža być ahulnaje aštableńnie arhanizmu, chvaroba serca, małakroŭnašć i h. d., a lepš zaŭsia- dy pačać lekavać raniej, čym lišnie pozna.

Быў час, што задумалі яны выдаць свой зборнік. Да супалкі прынялі Ліста, сабралі грошаў... Аж тут бах! Паўсталася пытаньне: што за часапіс, што за рэдакцыя? І кончылася ўся імпрэза...

Прамень пачаў друкавацца ў „Нашай Волі“.

Пятрусь Граніт

Малады селянін з не малым талентам. Патрабуе, як і ўсе бадай пачынаючыя вясковыя паэты, шліфоўкі. Піша многа вершам, прабуе пісаць і прозай. Друкуецца ў „Шляху Моладзі“, календарох і інш. часапісах. Робіць поступ і, ня гледзячы на цяжкае жыццё, разьвіваецца.

Малады Дубок

Малады хлапец, сын селяніна са Слонімшчыны. Вельмі плодны. З вершаў яго б'е нейкі сум і туга. Няма радасьці, хоць час-ад-часу вырываюцца і бунтарныя радкі. Піша. Піша ўсюды. Дзень і ноч. Напісаныя-ж творы трымае за пазухай, бо ў хаце спляць. Шмат ужо спалілі. Бо-ж маці чула, што за паперкі нейкія людзей бяруць... А тут у яе сына столькі пісаных паперак!..

Друкаваўся ў „Шляху Моладзі“, календарох ад 1930 г. На зборнік няма выдаўцоў.

Я. Крыга

Характарызуецца багацтвам абразоў і думак. Шмат абяцаючы талент. Патрэбна толькі шліфоўка.

Наш другі Бядуля. Бо Я. Крыга — жывы здрадніўшыся з беларускаю сярмяжнаю вёскай. Кра-

вец у малым мястэчку Слонімшчыны. Вучыўся пару год у беларускай гімназіі.

Друкаваўся ў „Шляху Моладзі“ і інш. Цяжкія жыццёвыя абставіны не даюць паэту шырака займацца літаратурай.

М. Засім

Паляшук. Паходзіць з Пружаншчыны. Друкуецца ў „Шляху Моладзі“, „Летапісе“ і інш. часапісах. Лірык і сатырык. Падпісваўся калісь: Міколка-Круцёлка. Цяжкая доля не дазваляе шырэй займацца літаратурай. Аб зборніку цяжка думаць.

Аб сабе

Першы раз у друку ў 1925 г. Рэдакцыя „Крыніцы“ папутала мяне з Жальбай і мой першы верш быў надрукаваны пад ягоным псеўданімам. Друкуюся рэдка. „Крыніца“, „Сял. Ніва“, „Наш Голас“, „Шлях Моладзі“, „Летапіс“, „Калосье“ і інш. Прычына: вечныя вандроўкі па этапах.

У 1929 г. браў удзел у спробе сарганізаваньня літ. групы „Веснаход“. У 30 г. гіне першы томик вершаў прыгатаваны да друку п. н. „Бунтарнае“, разам з ліквідацыяй Выд. Т-ва „Рунь“. У 36 годзе прыгатаваў новы зборнік вершаў да друку, але абставіны так склаліся, што толькі нядаўна вярнуўся да хаты. Прыгатаваны да друку зборнік ляжыць, а я шукаю выдаўцоў. — Ці знайду?

— О —

Але ня будзем бедаваць!..

Браты! Бліжэй да кніжкі. Часцей заходзьма ў кнігарні! На бок карчма! Далоў усе перашко-

Ня злуйся, Нёман серабрысты
і не хляшчыся ў берагі —
ў тваім хвалюючым потоку
абмьем мы усе грахі...

І зоры вылавім з паю неба,
рассыплем сонца на зямлі
і закрасуюць зноў палоскі
сялянскай беднае ральлі.

Свой лёс мы моладзь
ў рукі возьмем
юргінай пышна ўквецім шлях —
жыццё мы новае народзім
і доля шчасцю дасьць размах.

Янка Каліна

ды! Бліжэй брат да брата і да
свае роднае беларускае кнігі!..
Тады будуць выдаўцы. Тады песьня
наша яшчэ маіней загрыміць,
весьляей будзе на душы і
лягчэй долю горку знасіць, —
да сьвятла ідуць!..

Сяргей Хмара.

Казлоўшчына.

Zmarożanie

Ratavañnie. Zmarożanaha čalavieka treba raspranuć u chalođnym miescy i raścirać usio cieła śnieham, abo hrubymi ručnikami zmočanymi ũ ściudzionaj vadzie. Pašla treba pieraniešci zmarożanaha čalavieka ũ chalođnuju izbu i dalej raścirać cieła niejkađu suchoju flanelaju. Pakul chvory niaprytomny, dyk treba dać jamu paniuchać etar ci našatyrny špirt, ci ũrešcie anhielskuju sol. Kali chvory nia dychaje — treba zrabić jamu štučnaje dychañnie. Kali chvory zrobicca prydomnym, treba dać jamu napicca chalođnaj kavy ci vina. Z paasobnymi zmarożanymi čaściami cieła treba pastupać tak: raścirać śnieham u chalođnaj izbie: kali-b adnak zmarożanyja čašci astavalisia biaz čućcia, sinimi i da taho pakazalisia-b na ich puzyry—lepš tady nia ždučy žviarnucca da lekara, kab nie dapušcić da gangreny.

Admarożanie

Admarożanie — heta zapaleñnie padskurnaje tkani, jakoje vyklikajecca nizkaju temperaturaju

asiarodzišča, u jakom čalaviek znachodzicca. Najčasciej byvajuć admarożanymi kišci ruk, nohi, vušy, nos, adnym slovam tyja čašci cieła, na jakich čalaviek najchutčej adčuvaje maroz. Časciej heta sprava vystupaje ũ dziaciej, a z darostych—u tych, čto chvarejeć na małakroũje, ludziej chudych, kiepska adžyũlenych, nervovych.

Pačynajecca admarożanie tym, što žjaũlajucca čyrvona-fioletavyja hrudački, huziałki, jakija pavialičvajucca, nadta šviarbiac i balać pry sahravañni. Skura robicca na ich mocna napružanaj, u kancy treskaje, žjaũlajucca rany, jakija nadta balać i ciažka hojacca. U ciažkich prypadkach u admarożanych miascach moža cieła abumierci i tady žjaũlajecca h. zv. gangrena.

U lahčejšaj formie admarożania pajaũlajucca na skury huziałki, jakija viasnoj prapadajuć, ale ũ kancy vosieni ũžnoũ vystupajuć.

Dziela taho, što admarożanie ciažka hoicca i žjaũlajecca nadta dakučlivaj spravaj — treba bie-rahčysia, kab da hetaha nie dapušcić.

6 z paľavinaju milijonaŭ analfabetaŭ

Sprava ašviety, jak my ŭžo nia raz pisali, ŭjaŭlajecca badaj najvaŭniejšaj prablemaj našaha ŭćicia. Dyk niachaj nikoha nia dzivić, što ŭšciaŭ ab joj pišam i lovim usieličby, ilustrujučyja stan školnaje i kulturnaje akcyi, a tak-sama kolkašć analfabetaŭ — ludziej pazbaŭlenych tych vačej, taho šviatła, praz katoraje možna paznavać šviet, usie ŭjavišćy i padziei, katoryja dajuć mahčymašć palepšać svoj byt, raŭvivacca i jšci napierad.

Niadaŭna ŭ Polšćy OZN vydaŭ brašuru p. n. „Zagadnienie likwidacji analfabetyzmu w Polsce.“ Cikavyja ŭ jej pierad usim abličeŭni, pavodle katorych u 1937 h. u Rečypaspalitaj było 6.300.000 analfabetaŭ (ludziej, jakija nia ŭmiejuć ni čytać, ni pišać). Da hetaje ličby dachodzić jašće 177 tysiać dziaciej u vieku ad 7 da 9 hod, nie abniatych škołaj. Takim čynam usich analfabetaŭ jošć 6 z paľavinaj milijonaŭ! Najhorš adnak toje, što najvialikšaja kolkašć hetych analfabetaŭ prypadaje na h. zv. ŭschod, dzie ŭyvuc pieravaŭna bielarusy i ukranicy.

Z vudačkami na rybie...

3 цыклю „Бі“

Не вэсталка...

не мадонна...

Як назваць цябе? Ня знаю.

Сэрца просіць сьветлых тонаў—

Я ў жыцьцю —

жыцьцё кахаю.

Мне-б спаткаць цябе ля клёнаў,
Там, дзе сходзяцца дарожкі,
Калі ў розсыпі зялёнай
Сонца бродзіць басаножкай.

Прывітаўшыся на краю,
Граз мяжу падаўшы рукі,
Я-б пачуў, што ты — жывая,
А ня рэха сноў і думкі.

У душы сьвятлянай казкай
Ціха песьцячы трывогу,
Я-б прасіў-бы неба ласкі
Йсьці з табой...

адной дарогай.

І спаткаўшыся вачамі
Без аднога слова можа.
Пэўна-б я ня спаў начамі
З сумам ціхім і прыгожым.

І бязсоннай гэтай ноччу,
На спатканьне зорцы першай,
Стан твой гібкі, стан дзявочы,
Апяў-бы звонкім вершам.

І калі-б старая маці
Запытала неспакойна
Пра юнацкіх дум прычыну, —
Сьмела мог-бы адказаці
Пра цябе,

што ты — ня мроя,
а літоўская дзяўчына.

М. МАШАРА.

Дзікава. „Грэбля“. 1938.

1) Адпornašć prociŭ admaraŭaŭnia možna vyklickać abmyvaŭniem ceľaha cieľa chałodnaj vadoj, prynamsia ŭ ciopłyja miesiacy hodu.

2) Pamieškaŭnie pavinna być davoli ciopłaje, taksama izby, u jakich čalaviek daŭšej pracuje ŭ adnoj pazycyi cieľa, prykładam u škole. Temperatura izby padčas zimy nie pavinna mieć mienš 16°C.

3) U chałodnuju poru treba nasić rukavicy, ciopłyja i suchija škarpetki ci pančochi, navušniki, manšety.

4) Lahčej admaraŭvajucca nohi tady, kali da padtrymaŭnia pančochaŭ ŭyvajucca tasiemki, šniurki, padviazki, ci h. zv. bandaŭy (abviŭki — u vajennyh). Nohi šcisnutyja ŭ ciesnych kamašach majuć kiepski kryvabieh i lahčej admaraŭvajucca. Majučy hetu na ŭviecie, dzieciam treba davać rukavicy z adnym palcam.

5) Dziela taho, što ludzi kiepska adŭyŭlenyja i chudyja lahčej admaraŭvajucca cieľa — treba kab dzieci zimoy u škole mieli niečaha haračaha ŭješci i napicca. Da hetaha treba lekavać u ich maľakroŭje.

6) Padčas prabyvaŭnia na chołodzie, treba časta naciраć vušy, nos, ruki — kab lepšy byŭ dapłyŭ kryvi da henych miascoŭ.

Lekavaŭnie. Lekavaŭnie huzialkoŭ na admŭaroŭžanyh miascoch, kali skura jšće nia tresnuła, pravodzicca hetak: admaraŭžanyja ruki ci nohi kupajucca koŭny dzieŭ u praciahu 1/2 hadziny ŭ haračaj vadzie, da jakoj dabaŭlajuć na kvartu vady 1 lyŭžku alunu ci 1 lyŭžku voctu. Dobra taksama pamahaje, kali chvoryja miascy cieľa mačyć u haračym advary dubovaje kary (2—3 lyŭžki kary na 1 kvartu vady). Pašla kupaŭnia treba admaraŭžanyja čašci dobra vy-cierci i pašmaravać chvoryja miascy naftaj (hazaj) abo vazelinaju ci niejkaju inšaju, čystaju kľustašciu.

Kali adnak skura na admaraŭžanaj čašci trešnie i ŭjaŭlajucca rany—treba tady ŭziarnucca da lekara.

U ciaŭžejšych prypadkach, kali ŭsio cieľa admaraŭžana — treba pašupać tak, jak pry zmaraŭžani (hladzi raŭdziet ab zmaraŭžani).

Сьмех праз сьлёзы

(Успамін з вастрогу*).

Заскрыгаў ключ у дзьвярох, усе прыўскачылі з лавак, а на парозе паказаўся сьвежы чалавек, сьвежы вязень. Уходзіць нясьмела і азіраецца.

— Зашто?! — сыплюцца пытаньні.

— Я, хлопцы, невінават. Дальбог невінават. Нявінна сюды папаў.

— Ну, добра, добра. Хадзі бліжэй, кажы зашто?

Часамі бывае йнакш. Як толькі сьвежы чалавек пакажыцца ў камеры, да яго зараз-жа кідаецца пару вязьняў з крыкам:

— Бі яго, я яго знаю, гэта той, што каня ў мяне ўкраў!

— Браткі, я ні прычым, браткі...

Але яму не даюць гаварыць, а закідаюць сьвітку на галаву, даюць пару штурхацоў пад бакі і пускаюць. У міжчасьце адбіраюць ад яго торбу з хлебам. Пакуль той выкупіцца і са страху гляне на камеру, хлеб ягоны ўжо плаўна ідзе і закручваецца за шчокі вязьняў. Гумар папраўляецца. Навічка клічуць далей.

— Хадзі бліжэй, ня бойся, кажы зашто?

— Нявінен, браткі, каб мне...

— Кінь заліваць, мы ўсе тут невінаватыя, пакажы прыказ сьледавацеля.

А ў прыказе, як вол, стаіць артыкул 225, параграф першы, 226 і інш. вымерываючыя кару за забойства. Вельмі часта пападае арт. 256, 257 і далей. Вечарам пачынаецца споведзь. Вязьні хочуць пасьмяяцца, і шукаюць прычыны. Падвечар, пасья пераклічкі, падсоўваюць стол пад дзьверы і накрываюць адзеялам. Сьвежы вязень, змучаны падарожай, уражаньнямі, хутка засынае. Як толькі добра сьцямянее і начальства пойдзе, камера пачынае жыць. Устае больш бойкі вязень, бярэ чый-небудзь бот, сядзе пад стол накрыты адзеялам, укладае вусны ў халяву бота і, прысунуўшыся бліжэй да дзьвярэй, кліча навічка. Той-жа з прасоньня ня ведае што рабіць. Таварышы на пасьцелі кажуць,

*) Аўтор гэтых успамінаў, малады беларускі інтэлігент з вышэйшай асьветай, шукаючы шырэйшых магчымасьцяў працы для добра Беларускага Народу, пазнаў ужо жыцьцё ў вастрозе савецкім, а пасья і ў польскім. Прыходзілася яму сядзець з рознымі людзьмі, а нават і з крыміналістамі, абразок з камеры каторых падаём тут.

Рэд.

што гэта выклікае пракурор на допыт. Вязень верыць. Хутка прыбліжаецца да дзьвярэй і пачынае адказваць. Першыя пытаньні бываюць па справе, а пасья — дзеля пацехі. Камера тымчасам слухае.

— А ну Іван, пакажы што ты ўмееш, затанцуй — кажэ „пракурор“. І Іван, нічога ня кажучы, пускаецца ў гулі.

Усе на нарах пад адзеяламі аж уміраюць са сьмеху. Пасья „танцаў“ Іван сьпявае. Дзіўна гэта выглядае. Недзе далёка чуваць шагі вастрожнага наглядчыка, а ў камеры разлягаецца сьпеў рамансаў:

„В кадетском я саду гулял,
Красоткай наслаждался
В тюрьму железную попал,
Чего не сподевался“.

Часам бывае йнакш. „Пракурор“ кажэ Івану ўзлезці на вакно і забрахаць сабакам. І загад спаўняецца. Быў у камеры такі „Іван“, каторага пад-рад тры дні дапытвалі і сьмяяліся, і каторы ніяк ня мог дагадацца, што з яго сьмяюцца. Калі ўжо даволі насьмяюцца, „пракурор“ звальняе Івана.

— Заўтра — кажэ — як толькі будзеш ісьці на прагулку, бяры свае рэчы і выходзь. Іван думае, што гэта праўда. Але яго зразу агарошвае наглядчык:

— Ты куды?

— Мянэ пракурор звольніў.

— Вярніся, дурны.

Іван ня ведае спачатку ў чым справа і толькі ў камеры пасья яму выясьняюць. Але на гэтым не канчаецца „хрышчэньне“ Івана. На другую ноч яго вучаць езьдзіць на ровэры. Утыкаюць яму паміж пальцаў кавалкі паперы і запальваюць. Як толькі агонь прыпячэ — Іван пачынае перабіраць нагамі і гэта робіць выгляд язды на ровэры. Камера ў гэты час пакладаецца ад сьмеху. Іван зрываецца, як апараны, пот льецца з яго твару, дрыжыць і гасіць агонь між пальцаў. Пасья яго „фатаграфуюць“, „вучаць“, „лётаць“ і другіх штукаў. Калі нявінныя кавалкі мінуць, Іван пазнае новыя штукі — „рэжа дуба“, „хавае бабу“, „аркестру перавозіць“, „грае ў чорта“ і г. д. Апошнія гульні звязаны з боем, а за прыладзьдзе бою служыць скручаны на вяртоўку ручнік. Не адзін сьняк астаецца на бедным целе Івана. Але ведама „навука“ нідзе не даецца дарма, за яе трэба плаціць. І Іван плаціць датуль, па-

12 жыццiovых правілаў Benjamina Franklina

Benjamin Franklin (1706—1790), vialiki amerykanski palityk i vučony (choć nia mieŭ školnaje ašviety), dy adzin z tvarcoŭ kanstytucyi Zlučanych Štataŭ Paŭnočnaje Ameryki, ułažyŭ 12 nastupnych pravilaŭ žyćcia:

1. **Miera** — nia jež da pierasytu; nia pi da padchmieleńnia.

2. **Maŭčańnie** — havary tolki toje, što moža pryniaści karyść inšym abo tabie; vyścierahajsia drobnieńkich hutarkaŭ.

3. **Ład-paradak** — niachaj kožnaja tvaja reč maje svajo miesca, i kožnaja časćcina tvajej pracy svojo čas.

4. **Pastanova** — pastanaŭlaj vykonvać toje, što pavinien; nieadkładna vykonvaj toje, što pastanaviŭ.

5. **Ašćadnaść** — vydatki rabi tolki dla dobra inšych abo dla svajho ŭlasnaha i ničoha nie marnuj.

6. **Pracavitaść** — nia trać času; zaŭsiody budź pry jakoj-niebudź karysnej pracy; abminaj usiakuju niepatrebnuju rabotu.

7. **Ščyraść** — nie karystajsia škodnym abmanam; dumaj niavinna i spraviadliwa, i hetaksama havary.

8. **Spraviadlivaść** — nie rabi nikomu zła, ci kryŭdy, ci ŭciakajučy ad dobrych čynaŭ, da jakich ty abaviazany.

9. **Pamiarkoŭnaść** — abminaj krajnaści; strymlivajsia ad złości i abrazy na hetulki, na kolki, na tvaju dumku, jany na heta zasluhoŭvajuć.

10. **Čystata** — nie dapuskaj niečystaty ciela, adziežy i pamieškańnia.

11. **Supakoj** — niachaj nie chvalujuć ciabie drabnicy, abo zvyčajnyja ci niaminučyja vypadki.

12. **Naśleduj Chrysta i Sokrata** (hreckaha mudraca z V-ha stahodździa da naradžeńnia Chrysta).

(Vvodźma-ž hetyja pryhožyja pravily ŭ našaje štodziennaje žyćciol..)

куль не надыйдзе новая ахвяра, бо тады ўжо Іван становіцца „вучыцелем“. І так паўтараецца без канца гэтая „навука“, праз якую праходзіць, на жаль, значны працэнт нашай вясковай моладзі.

П. З.

Zbielaruskaha žyćcia *Дзяўчыне*

šviatkavańnie jubileju chrostu Bielarusi. U čeść pryypadajučaha sioleta jubileju 950-cihodździa chrostu Bielarusi, u niadzielu 2-ha kastryčnika ũ kaściele śv. Mikalaja ũ Vilni adbylosia ũračystaje nabaženstva. Słužbu šviatuju, pavodle ũschodniaha abrađu, adpraviũ małady bielaruski hrekakatalicki šviaščeńnik Michał Maskalik, katory sioleta končyũ study i atrymaũ pašviačeńnie ũ šviety ũ Miunchenie (Niamieččyna). Pašla evanelii hlybokaje i pryhožaje kazańnie ab značeńni chryścijanstva dla Bielarusi i ahułam dla kultury i dabra ludzkaści skazaũ Ks. Adam Stankievič. Pa zakančeńni nabaženstva koratka pramoviũ da šmatlika sabranych bielarusau a. M. Maskalik, jaki šyraka sam pracavaũ užo na biel. kulturnaj nivie i ciapier zaklikaũ usich da hetaje pracy pavodle Chrystovaje navuki. Uračystašć zakončana byla bielaruskim relihijnym himnam „Boža, što kališ narody.“ — Dziela ũšanovańnia jubileju chrostu Bielarusi ũvažajem, što treba tak-ža naładzić adpaviednuju ũračystuju publičnuju akademiju.

Kanfiskata Kamunikatu BNA. 6.X.38 Vilenskaje Haradzkoje Starastva skanfiskavała Kamunikat № 8 Bielaruskaha Narodnaha Abjednania — BNA.

Sud nad redaktaram „šlachu Moładzi.“ 26.X. siol. u Vilenskim Akružnym Sudzie budzie razhladacca sprava redaktara „šlachu Moładzi“ J. Najdziuka abvinavačanaha ũ spravie adnaje z kanfiskataũ „šlachu Moładzi.“

„Беларускі Адрыўны Календар на 1939 год. Užo vyjšaũ z druku i rajaviũsia ũ pradažy „Беларускі Адрыўны Календар на 1939 г.“ Žmiest jaho wielmi cikavy. Šmat u im jošć roznych cennych radaũ, pryhožych vieršaũ, śmiešnych žartaũ, cikavych viestak i inšych cennych matarjałau. Kalendar hety maje dva styli: novy (katalicki) i stary (pravasłaũny). Nadrukavany hraždankaju (ruskimi litarami). Padany ũ im tak-ža i pradkazańni pahody. Cana 1 kalendara 50 hr. Chto kuplaje bolšuju kolkašć kalendaraũ atrymlivaje vialikuju škidku. Pry tym, chto kupić bielaruski kalendar, toj maje vialikuju škidku na bielaruskija knižki. Hałoũny skład u bielaruskich kniharniach u Vilni.

DA VIEDAMA BIELARUSKICH STUDENTAũ: Bielaruski Studencki Sajuz miešćicca: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2 (pry drukarni). Dyžury adbyvajucca štodzień ad hadz. 18.30 da 21.

*Што сукенкі, скажы, варты
І нашто шмат шыць?
Здабыла-б ты трохі гарту
Для сваей душы.*

*Толькі шоўкі, ды батысты
Ї нешта там яшчэ...
А на сьвет пагляд імглісты
Ї ледзьве ён цячэ.*

*Ня шукай бяды прычыны
У вайне, Жыдох —
Беражы імя дзяўчыны.
Не зваліся з ног.*

*Абы чэсна, ды і годзе!
Што там вымагаць...
І ў сукенцы не па модзе
Можна працаваць...*

*І працуеш... на сукенкі
Ды на бліскуны,
Хочаш выглядаў „паненкі“,
А нашто яны?*

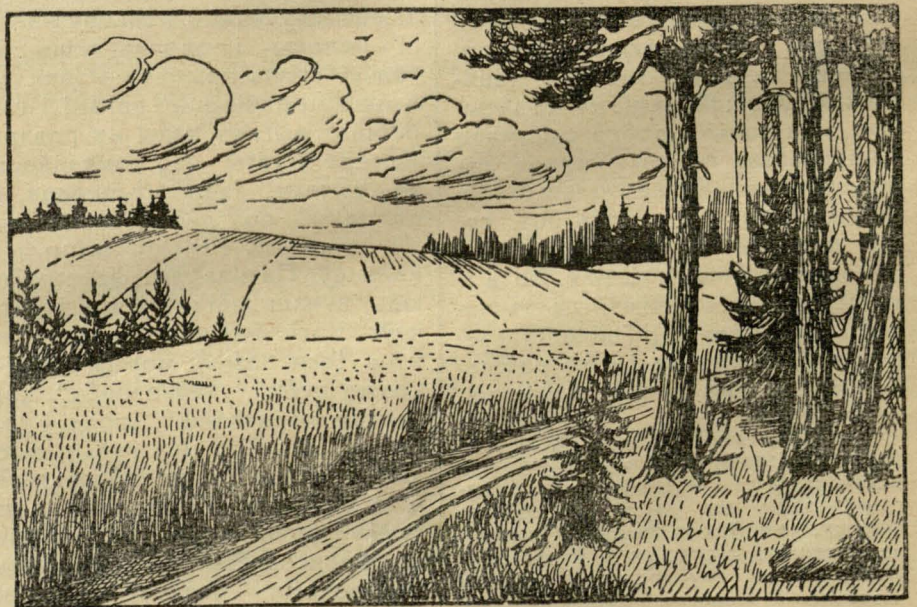
Ганна Новік.

Kanfiskata „Wiadomości Białoruskich.“ 5.X Wil. Haradz. Starastva skanfiskavała № 10 bielaruskaha infarmacyjnaha biuletynu „Wiadomości Białoruskie“ za zaciemku „BNA i vybary.“

Kanfiskata „Chryścijanskaje Dumki“ i „Zorki.“ 29.IX siol pa zahadu Vilenskaha Haradz. Starasty skanfiskavany № 27 „Chryścijanskaje Dumki“ za cely rad artykulaũ, a taksama bielaruski časapis dla dziaćiej „Zorka“ № 8, jaki vychodzić jak dađatak da „Chr. Dumki.“ Pašla kanfiskaty „Chr. D.“ vyjšta badaj na pałovu z biełymi plamami.

Studencki dađatak. Nastupny № 21 „šlachu Moładzi“ vyjdzie z studenckim dađatkam.

V o s i e ũ.

Дажынкі ў Вільні

У нядзелю 25 верасня сёл. у Вільні на пляцу, дзе адбываўся ІV Паўночны Кірмаш, Віленская Зямельная Палата ладзіла пры помачы вясковай моладзі дажынкі з нагоды 10-лецця акцыі земляробскага прыспасаблення ў Віленшчыне.

Пасья паклонаў ваяводзе і патрыятычных прамоваў, адбываліся сьпевы, танцы і прадстаўленьні. Трэба адзначыць, што хоць ладзіла і выконвала дажынкі моладзь з беларускіх вёсак, то аднак па загаду і пад кіраўніцтвам розных польскіх інструктароў пяяла свае беларускія народныя песьні бадай толькі папольску, як напр. „Лецяла кукла“, „Пуйдзеш замонж“ і інш. На даволі абшырную праграму моладзь прапаяла пабеларуску толькі адну адзіную песьню і пара прыпеўкаў. Характэрна, што праз увесь час канцэрту ня было сказана ані слаўцом, што гэта беларускае. Нават ня была абвешчана Лявоніха, хоць была адтанкавана і хоць многалічная публіка гучна яе выклікала, дамагаючыся так-жа беларускіх песьняў.

Іначай „крыху“ выглядаюць беларускія дажынкі ў нашым краі без апекі паноў інструктароў з „Звёнзку Млодэй Всі“ і яму падобных арганізацыяў. На вёсцы родная беларуская песьня разлягаецца ў беларускім мові. І плывуць родныя словы аб сьвеце, што сьвітае, аб долі вёскі, Нёмане рацэ, якога ніхто ня стрымае і над хвалямі якога снуе думкі свае беларускі маладняк...

Чік.

Усякую беларускую кніжку, часапіс, календар, ноты найтаней і найхутчэй дастаўляе

Беларуская

Кнігарня

„ПАГОНЯ“
Вільня (Wilno), Завальная 1—2.

Заказы з правінцыі выконваюцца па атрыманыя ўсе вартасці або „z zaliczeniem“ па атрыманыя прынамся аднае траціны вартасці

Каталёі высылаюцца бясплатна.

ШТО ЧУВАЦЬ

— Цёмныя хмары, якія грозна павісьлі над Чэхаславацкай, паволі расходзяцца. Хоць, аднак, буры і гарматніх пярэноў ня было, Чэхаславацкай моцна пацярпела. Найбольш грозным часам былі дні 25, 26 і 27-га верасня, калі Гітлер даў Чэхаславацкай ультыматум і час да 1.Х.38 вырашыць згодна з яго воляй справу **судэцкага краю**, г. зн. аддаць яго **Нямеччыне**. У Чэхаславацкай змабілізаваны ўсе сілы, змабілізаваная была так-жа армія **Француская і ангельская**. Вайна вісела на валаску. Але на прапавыцыю Францыі, за пасярэдніцтва ангельскага прэм'ера Чэмбэрлена, дыктатар Італіі Мусоліні зьявнуўся да Гітлера і паразумеўшыся рашылі склікаць у Мюнхен (Нямеччына) канфэрэнцыю 4-х дзеля таго, каб не дапусьціць да вайны. 29.ІХ.1938 зьехаліся у Мюнхен прадстаўнікі чатырох найсильнейшых гаспадарстваў: ангельскі прэм'ер Чэмбэрлен, французскі прэм'ер Далад'е, Мусоліні і Гітлер, дагаварыліся і пастанавілі адну частку Судэцкага краю 1.Х. аддаць Нямеччыне, а пасья да 10.Х наступныя 3 часткі. На рэшце тэрыторыі Судэцкага Краю пад апекаю міжнароднае камісіі адбудзеца плебісцыт і пасья будзе вызначана дакладная чэска-нямецкая граніца. Справа дамаганьняў польскіх і вугорскіх урадаў, каб тыя часткі Чэхаславацкай, дзе жывуць Палякі далучыць да Польшчы, а тыя дзе жывуць вугры—да Вугрыі, адложаны і даручана заінтэрэсаваным гаспадарствам вырашыць самыя беспасярэдня, або яе вырашыла-б наступная канфэрэнцыя 4-х прэм'ераў. Але ўжо 30.ІХ польскі ўрад выслаў чэхаславацкаму ўраду ультыматывнае дамаганьне аддаць Польшчы Сьлёнск Цешынскі, на што Чэхаславацкай згадзілася і 2.Х польскае войска зачало займаць адданыя Польшчы абшары. У некаторых мясцох адбудзеца йшчэ плебісцыт.

Канфэрэнцыя ў Мюнхене дала Нямеччыне вялікае задавальненьне і прыблізна 15.000 кв. км. тэрыторыі з 3 міліёнамі насяленьня. Польшча-жа дастала ад Чэхаславацкай 800 кв. км. з 250 тысячамі насяленьня.

Усьляды Польшчы ідзе Вугрыя і яна так-жа дамагаецца ультыматывна даць ёй частку тэрыторыі сучаснае Чэхаславацкае Рэспублікі.

Украінцы, якія жывуць у Чэхаславацкай на Прыкарпацьці ў ліку каля 700.000 асоб, дамагаюцца самаазначэньня і хочуць стварыць пачатак незалежнага Украінскага Гаспадарства.

Востра ставяцца да Чэхіі і Славакі. З гэтае прычыны 4.Х у Чэхаславацкай адбылася рэканструкцыя ўраду ген. Сыровага. Мін. Чэрмак—славак падаўся у адстаўку, выйшлі так-жа і іншыя міністры, а ўвайшлі новыя. 5.Х пайшоў у адстаўку і прэзыдэнт Бэнэш. Чым усё кончыцца—цяжка прадбачыць.

Агулам аб Канфэрэнцыі ў Мюнхене кажуць, што яна ня толькі заламала палітычную будову Чэхаславацкай, але так-жа ўплывы Парыжа, Лёндону і Масквы ў сярэдняй Эўропе. Далад'е і Чэмбэрлен уратавалі мір, але не надоўга. Некаторыя англііскія палітыкі кажуць, што мір уратаваны толькі на 6 месяцаў. Уплывы Нямеччыны і Італіі растуць, хоць яны быццам на Канфэрэнцыі ў Мюнхене абяцалі Францыі і Англіі адклікаць сваіх „ахвотнікаў“ з арміі ген. Франко ў Гішпаніі.

На Далёкім Усходзе, у Палестыне і Гішпаніі крывавая барацьба ня сьціхае і адбываецца бяз большых зьменаў. У Гішпаніі, паводле найнавейшых вестак, думваюць, быццам, аб замірэньні.

— Гітлер запрапанаваў быццам Літве заключыць дагавор аб ненападаньні на 15 гадоў з тым варункам, што Літва перагледзіць свае гандлёвыя дагаворы з Англіяй і свае прадукты будзе дастаўляць Нямеччыне, у замен купляючы нямецкія прамысловыя тавары.

— У Літве адбылася часткавая зьмена ўраду, зьмены аднак у палітыцы не прадбачыцца.

— На граніцы савецка-маньчжурскай паўстаў новы японска-савецкі канфлікт, пакуль-што аднак ня прыймае ён грознага характару.

jp.

Пашыраймо коопэрацыю

Мір, Нясьвіжскага пав. Надходзяць доўгія васеньнія, а пасья зімовыя вечары. Людзі на вёсцы будуць мець многа свабоднага часу, які пераважна марна праходзіць на пустых гутарках і плётках. Многа за гэты час будзе вылівацца скарпаў на цяжкі быт, а зусім мала хто будзе шукаць выхад з цяжкага палажэння. Дзеля таго свабодны час трэба выкарыстаць на тое, каб бліжэй пазнаёміцца з коопэрацыяй, абгаварыць гэтую справу і заклаць коопэратывы, каторыя пры добрай пастаноўцы могуць многа нам памагчы змагацца з бядою. Дык знаёмма з коопэрацыяй пашыраймо яе, асабліва мы, маладое пакаленьне!

Малады коопэратар.

Hołas lasnoha работніка

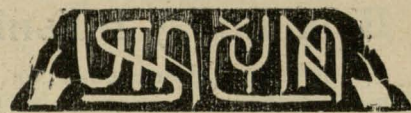
v. Suchiničy, Dubienskaj vol., Horadzienskaha pav. Увосіні 1937 г. узіалі мы ў казійным лесі дзіаланкі, каторыя абавязаліся вырабіць, дастаючы за гэта плату ад выработку, напр. за 1 фesm. jolki таварнай 80 hrašoŭ, за 1 m⁸ араловы бяз рэзніцы 80 hr. i h. d. Аднак-жа, ўзіаўшыся за працу, разгледзіліся, што за талуку плату німагчыма працаваць і пачалі прасіць у ласнічаха М. Віарбіка дабаўкі, аб каторай jon ніе хачіеў і хаварыць, адсылаючы нас да надлеснаха, кажучы, што jon сам дабаўкі ў ценых зрабіць ніа можа. Паразуміеўшыся між сабой, пайшлі мы ўсіея рабоčaj храмодоу да надлеснаха, а па дарожы, праз сівкаваць, зайшлі паглядзець да іншэяе хрупы ласных работнікаў. Ніе прайшло аднак і 20 min., як наласіеў туды з хайовымі ласнічы М. V. і захадзіў папісаць нас як

„podburzycieli da strajku,“ zakidajučy nam roznyja niabylicy. Mnoha bylo šumu, ale ūsio-ž lašničy abiacau dać dabaŭku pa 20 hr. na m⁸ аралу і інш. Z hetym пайшлі мы да работы і дзіаланкі выканчылі так, як треба было. Kali ž даjšto da razplaty Віарбіcki, заявіў, што jon ніякай дабаўкі ніе абіацаў і заплатіў па старој умовіе. Маля таго, 6 віераšніа сіоleta Харадзкі Sud u škidlu razhladaŭ справу работнікаў абвінавачаных на асновіе даносу ласнічаха, за падбурэньне да страйку і 6 работнікаў засудзіў па 1 miesiacy арышту, а 3 па 3 mies. арышту. My аднак ад прысуду hetaha падалі аpelacyju ў Horadniu. Будзіем так-жа судзіцца з ласнічы за недатрымаьне абіацанай дабаўкі, віерачы, што справіадліваць піераможа. S. Kr.

Біаремсія за кніжку і асьвіету

v. Skarby, ščučynskaha pav. U Skarbach маля жоць моладзі, а j таја, што жоць, ніа jдзе, на жал, культурным шляхам, ніа думaje аб культурным жыці. Думaje-ж аб тым, каб чаšціея выпіць хаяекі і паšla dureць. Heta-ž жоць адна з віалікых прычынаў, што цяжка нам жывіеца, што нічоха мы ніа знаjem і ніа віедаjem. Lepšaje жыціо, lepšy byt будзіе тады, калі мы здабудзіем асьвіету, кініем піць хаяеку, курыць тытун, воźміемсія за культурнују працу і будзіем дамахацца належных нам правоў. Дык ніе марнујма часу, біаремсія за кніжку, за свaju белярускују хазету і вуčемсія! Кожнаму-ж нашаму малому хлопцу ці дзіаўчыніе треба даць у рукі белярускі лемантар.

M. Lebiedziewič.

240 asob pamiraje štodzień na suchoty ў Polščy. Apošnim časam u polskaj presie, miž іншым, падробна было razhladanaje страшнае жыно suchotaŭ. Pры tym vyjavilasja, što, як даšледзілі dachtry Grodecki i Sіlicki, u Polščy кожны дзень памірае ад хваробы на suchoty 240 asob. А віедама, што suchoty паўстаюць најчаšціея там, дзе біада, бруд і недачоп добраха адзыўлаьніа. На suchoty хвараюць піераважна работнікі і сіаланіе. Дык шанујма здароўе і змахајмасія з брудам і біадој.

100-hodźdzіе žніајarkі. Sіоleta мінула 100 hod ad таго часу, калі (ў 1838 h.) маляды зіемлароб Mek-Kormik u Zлуč. štatach Паўноч. Амерыкі выдумал машыну-žніајарку.

1800 asob zhinuła ad samachodaŭ. Za druhi kvartal 1938 hodu ў Niamiečчыніе zhinuła ad samachodnych katastrofaŭ 1800 asob.

14 milijardaŭ dalaraŭ na zbrajeьніе. Амерыканскаја хазета „New York Times“ пэдлічыла, што на збраеьніе свіет выдае кожны hod 14 milijardaŭ dalaraŭ.

Miesiac polskaje sacyjalistyčнаје моладзі ладзілі сіоleta polskіа sacyjalisty ў віераšні. Z hetaje прычыны адбылося šmat žыздаŭ, jakіа паказалі што кадры малядых polskіх sacyjalістаŭ павіалічывуца.

Паštovaja skrynka

Паўту R—ku: Вашыја віершы ніавыразныа ў думках, запутаныа і ніавытрыманыа ў раэміеры і рыфме. Pracujcie над пазнаьніем technіkі віершаваьніа, чытајціе белярускіх класыкаŭ, а можа з часам удасца Вам пісаць віершы, каторыа ніа будуць вымахаць хрунтоўных папывак так як ціапіер.

J. Barył: „šlach Moładzi“ vysyлајем акуратна і просім дамахацца на рошціе.

A. Заранку: Падпіску і вершы атрымалі. Будзем друкаваць. За ўсе шчыра дзякуем.

A. Гацурь: Прысланыя вершы перад усім задоўгіа, ніа вытрыманыа ў разьмеры і ніа пройдучь праз цэнзуру, дзеля таго ніа можам іх надрукаваць. Просім аднак не забываць аб нас.

M. коопэратару: Карэспандэьчыю друкуем і просім пісаць часьцей.

J. Красавіку: Вершы атрымалі, нішто-сабе, але патрабуоць папывак. Будзем старацца друкаваць. Талент маеця і треба яго разьвіваць.

J. Кісялю: Грошы атрыманы, ахвяра на бел. музэй перадаана.

Ужо прыгатоўлены прэміі, якіа будуць разлэсаваныа між тых падпішчыкаў, каторыа аплацяць акуратна падпіску за „ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ на 1938 г. у суме 2 зл. і 50 гр.

ПЕРШАЙ ПРЭМІЯЙ БУДЗЕ РАДЫЁАПАРАТ.

Апрача таго будзе разлэсавана: 10 бел. бібліятэчкаў, 5 гадавых падпісак на бел. літаратурна-навуковы час. «Калосьсе», 5 гадавых падпісак на гаспадарскі часопіс «Самапомач» і шмат іншых цэнных прэміяў. (Лэсаваньне адбудзецца сёлета ў кастрычніку месяцы). Хто яшчэ падпіскі за 1938 г. не аплаціў, няхай зробіць гэта ў најбліжэйшым часе.

„Шлях Моладзі“ рэдагуе Рэдакцыйная Калегія. Друкуецца ў Беларускай Друкарні ім. Фр. Скарыны ў Вільні (Завальная 1-2) коштам працы: Я. Багдановіча, Я. Найдзюка і А. Шумовіча.

Адрыс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Завальная вуліца № 1—2 (Wilno, Zawalna 1—2).

„ШЛЯХ МОЛАДЗІ“ выходзіць два разы ў месяц: 5 і 25. Падпіска на год 2 зл. і 50 гр., на паўгода 1 зл. 50 гр., на 3 мес.—75 гр. Цана аднаго экзэмпляра 15 грошаў. — Заграніцу ідзе даражэй. — Нумар кататэкі „przekazu rograchunkowego“ 59.

Выдавец: „БЕЛПРЭС“.

Рэдактар: Я. НАЙДЗЮК.

